

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ:  
НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ ВИМІР  
В УМОВАХ ВОЄННИХ ВИКЛИКІВ**

**МАТЕРІАЛИ**  
Міжнародної науково-практичної конференції

*Одеса, 26 квітня 2024 року*

Одеса  
«Фенікс»  
2024

*Рекомендовано до друку вченою радою  
Національного університету «Одеська юридична академія»  
(протокол № 8 від 15.05.2024 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

Є 24      **Європейські орієнтири розвитку України: науково-практичний вимір в умовах воєнних викликів** : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 26 квітня 2024 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2024. – 1000 с.  
ISBN 978-617-8430-05-4

У збірнику відображено наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині у сферах філософських основ, загальної теорії та історичних досліджень держави і права, актуальних проблем світових соціально-політичних процесів, соціології та психології в умовах повномасштабного військового вторгнення. Висвітлено питання загроз національній безпеці в їх конституційному вимірі у рамках міжнародного та європейського права, трудового права та права соціального забезпечення, земельного, аграрного та екологічного права, пов'язані з функціонуванням економіки та підприємництва в умовах європейського вибору України. Розглянуто проблеми інформатизації та цифровізації суспільства, захисту інформації та кібербезпеки в умовах військового вторгнення, питання методики викладання іноземних мов, теорії та практики перекладу, проблеми лінгвістики та журналістики. Відображено наукові напрацювання у сферах адміністративного права та процесу, фінансового, морського та митного права, організації та вдосконалення судоустрою, прокуратури, інших правоохоронних органів, адвокатури. Висвітлено питання кримінального права, кримінально-процесуальних аспектів кримінального провадження та кримінологічних особливостей протидії злочинності в умовах воєнного стану, криміналістики, судової експертизи, психології та медицини у забезпеченні судочинства, цивільного та сімейного права, інтелектуальної власності та патентної юстиції, цивільного судочинства, господарського права та процесу. Розглянуто актуальні питання діяльності сучасних бібліотек у закладах вищої освіти, фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розраховано на наукових і науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)»364»»20»(062.552)

*Матеріали видано в авторській редакції*

|                                                                                                                                                                 |     |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| <b>Сушко Анатолій Іванович, Прохоренко Аліна Марленівна</b><br>ТРАНСФОРМАЦІЯ ПОЛІТИЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В РАМКАХ ДЕМОКРАТИЧНОГО ТРАНЗИТУ .....                       | 764 |
| <b>Акімов Андрій Володимирович</b><br>СУЧАСНИЙ СТАН НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МОБІЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УМОВАХ<br>ВОЄННОГО СТАНУ.....                   | 766 |
| <b>Барасій Віта Юрївна</b><br>СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ ЯК СЕРЕДОВИЩЕ ФОРМУВАННЯ МЕДІАКРАТІЇ .....                                                                       | 768 |
| <b>Білий Веніамін Сергійович</b><br>ПОЛІТИКА ТА МАСМЕДІА: ВІД «ГАЛАКТИКИ ГУТЕНБЕРГА» ДО МЕДІАТИЗАЦІЇ ДЕБАТІВ.....                                               | 771 |
| <b>Возненко Леонід Валерійович</b><br>ПРОБЛЕМИ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ УКРАЇНИ .....                                                   | 773 |
| <b>Гевелюк Діана Андріївна</b><br>SOFT POWER ЯК ІНСТРУМЕНТ ІМІДЖУ ДЕРЖАВ.....                                                                                   | 774 |
| <b>Железков Андрій Іванович</b><br>ТЕРОРИЗМ ЯК ЗАГРОЗА СВІТОВИХ СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ ПРОЦЕСІВ .....                                                             | 776 |
| <b>Капсамун Олег Георгійович</b><br>ГІБРИДНА ВІЙНА ЯК ВИКЛИК СУЧАСНОСТІ.....                                                                                    | 778 |
| <b>Лисянський Павло Леонідович</b><br>ЦИВІЛЬНИЙ МІЛІТАРИЗМ РФ ЯК ЗАГРОЗА ВИНИКНЕННЯ ВІЙСЬКОВИХ КОНФЛІКТІВ У КРАЇНАХ СХІДНОЇ<br>ЄВРОПИ .....                     | 780 |
| <b>Онищенко Олександр Олексійович</b><br>ТЕХНОЛОГІЯ «БЛОКЧЕЙН» ЯК ВАЖЛИВИЙ МЕХАНІЗМ ЗАХИСТУ ЕЛЕКТРОННОЇ ДЕМОКРАТІЇ .....                                        | 782 |
| <b>Римар Богдан Анатолійович</b><br>СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ПРОСТІР ЛЕГІТИМНОСТІ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ .....                                                                  | 784 |
| <b>Саліхов Артем Романович</b><br>АКСІОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ВИБОРЧОГО ПРОЦЕСУ У ВІЙСЬКОВИЙ ТА ПОСТВІЙСЬКОВИЙ ЧАС .....                                               | 786 |
| <b>Фартушний Дмитро Сергійович</b><br>ЕЛЕКТОРАЛЬНИЙ ВИБІР: ДЕМОКРАТІЯ ЧЕРЕЗ КОМУНІКАЦІЮ .....                                                                   | 788 |
| <b>Чігидін Валерій Вікторович</b><br>ПАРТІЙНА КОНКУРЕНЦІЯ ЩОДО ПОЛІТИЧНОГО ПРЕДСТАВНИЦТВА ЯК ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ОРІЄНТИР<br>РОЗВИТКУ УКРАЇНИ .....                    | 790 |
| <b>Ястребова Віра Андріївна</b><br>ІНСПІРОВАНО-ЗОВНІШНІЙ СЕПАРАТИЗМ ЯК ІНСТРУМЕНТ СТВОРЕННЯ КВАЗІДЕРЖАВНИХ УТВОРЕНЬ В<br>КРАЇНАХ ПОСТРАДЯНСЬКОГО ПРОСТОРУ ..... | 792 |

## СЕКЦІЯ 20. СОЦІОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ПРОБЛЕМ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

|                                                                                                                                                            |     |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| <b>Ярова Ліліана Вікторівна</b><br>СТАН СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ ПІД ЧАС РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ .....                                              | 795 |
| <b>Яковлев Денис Вікторович</b><br>РОЛЬ СЕРЕДНЬОГО КЛАСУ У СОЦІАЛЬНИХ ТРАНСФОРМАЦІЯХ .....                                                                 | 798 |
| <b>Вітовщик Тетяна Сергіївна, Байрук Оксана Ігорівна</b><br>СТРУКТУРА СПОЖИВЧОГО КОШИКА ЯК ВИХІДНА ТОЧКА ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНИХ СТАНДАРТІВ<br>УКРАЇНИ ..... | 800 |
| <b>Каретна Ольга Олександрівна</b><br>ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ СОЦІАЛЬНОЇ СТРАТИФІКАЦІЇ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА.....                                          | 804 |
| <b>Прохоренко Євгенія Яківна</b><br>КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ КАТЕГОРІЇ «ВІКОВА НЕРІВНІСТЬ»: СОЦІОЛОГІЧНИЙ ПОГЛЯД .....                                             | 806 |
| <b>Шмаленко Юлія Іванівна</b><br>ТОКСИЧНІСТЬ У ПОЛІТИЧНОМУ МЕДІАПРОСТОРІ .....                                                                             | 808 |
| <b>Яковлева Лілія Іванівна</b><br>ТРАНСФОРМАЦІЇ СУСПІЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ ЯК ЧИННИК ЛЕГІТИМНОСТІ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ .....                                         | 811 |
| <b>Яценко Микола Анатолійович</b><br>МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ КІЛЬКІСНИХ ТА ЯКІСНИХ МЕТОДІВ У НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКІЙ РОБОТІ<br>СТУДЕНТА.....                 | 813 |
| <b>Сафронова Ганна Володимирівна</b><br>ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ У КОНТЕКСТІ БЕЗПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ<br>ПРОТЯГОМ ЖИТТЯ.....            | 816 |

ідеологія не була визначальним фактором. Партія «Слуга народу», яка перемогла з великою перевагою й отримала більшість голосів у парламенті, мало уваги приділяє ідеології. Внутрішні партійні дискусії щодо ідеологічної доктрини продовжуються... Навпаки, парламентські старожили, які мають відносно всеосяжну ідеологічну доктрину, отримали мінімальну виборчу підтримку. Це тривожний сигнал, який призведе до зменшення уваги до ідеологій... політичні партії України – це партії універсального типу із розмитими ідеологічними орієнтаціями» [5].

Отже, партійна конкуренція щодо політичного представництва є фундаментальним принципом функціонування демократичного політичного режиму. У цьому сенсі, партійна конкуренція за право представляти інтереси суспільних класів у парламенті та уряді є справді європейським орієнтиром розвитку України. Але цього замало. Партійна конкуренція має відповідати демократичним умовам плюралізму, демократії, ґрунтуватись на раціональних аргументах та політичних ідеологіях. Також необхідним є подолання популізму у партійній взаємодії із виборцями.

### **Список використаних джерел**

1. Stokes S. C. Political parties and democracy. *Annual Review of Political Science*. 1999. Vol. 2, Iss. 1. P. 243–267.
2. Gunther R., Diamond, L. Species of Political Parties: A New Typology. *Party Politics*. 2003. Vol. 9, Iss. 2. P. 167–199. DOI: <https://doi.org/10.1177/13540688030092003>
3. Яковлев Д. В. Європейський вибір середнього класу в Україні. *Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень* : матеріали Міжнар. наук.- практ. конф. (м. Одеса, 19 трав. 2023 р.) : у 2 т. / за заг. ред. С. В. Ківалова. Одеса, 2023. Т. 1. С. 163–165.
4. Yakovlev D., Borovyk L., Diachenko O. The voice of the middle class and economic democracy in Ukraine. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2022. Vol. 8, Iss. 3. P. 220–227. URL: <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2022-8-3-220-227>
5. Kroytor A. V., Yakovlev D. V. Post-election situation in Ukraine: changing faces or ideological transformations? *Contemporary issues of the world community and the role of social sciences in ensuring its development : collective monograph* / A. V. Kroytor, D. V. Yakovlev, S. V. Kutsepel, O. M. Yeremenko, etc. Lviv ; Toruń : Liha-Pres, 2020. P. 1–29.

**Ключові слова:** політика, політичне представництво, політичні партії, середній клас, політичні ідеології, європейська інтеграція.

**Keywords:** politics, political representation, political parties, middle class, political ideologies, European integration.

**Ястребова Віра Андріївна**

Національний університет «Одеська юридична академія»,  
аспірантка кафедри політичних теорій

## **ІНСПІРОВАНО-ЗОВНІШНІЙ СЕПАРАТИЗМ ЯК ІНСТРУМЕНТ СТВОРЕННЯ КВАЗІДЕРЖАВНИХ УТВОРЕНЬ В КРАЇНАХ ПОСТРАДЯНСЬКОГО ПРОСТОРУ**

В сучасному світі нараховується досить значна кількість квазідержавних утворень, які вважаються «сірими зонами», через те, що на територіях квазідержавних утворень не діє міжнародне законодавство, а владний контроль утримують сепаратистські та незаконні збройні формування, які називають себе урядом. В умовах сьогодення на світовій арені

досить гостро постає така невирішена проблема, як квазідержавні утворення, мета їх створення, наслідки існування та ін. Найбільшою актуальною проблемою перед нами постає кількісне збільшення квазідержавних утворень. Квазідержавні утворення виникають, як результат політичної кризи в регіоні певної країни. Але початок вищезазначених політичних криз створюється як проект, направлений блокування тих чи інших дій урядами держав. Більшість квазідержавних утворень (на пострадянському просторі) утворилися внаслідок сепаратизму та участі в цьому процесі сусідніх держав, зацікавлених в етнополітичній дезінтеграції та підтриманні етнополітичної нестабільності [1]. Проте, також важливою проблемою є технологія створення квазідержавних утворень. Після розпаду СРСР, політичні еліти РФ активно просували ідеї відродження «радянської імперії», які мали на меті тримання проросійського курсу країнами, які раніше входили до СРСР (Україна, Грузія, Азербайджан, Молдова та ін.). Експерти сходяться на думці, що у випадку Придністров'я, Південної Осетії та Абхазії йдеться про блокування держав, до яких належали ці території – Грузії та Молдови, – в євроінтеграційному, євроатлантичному поступі; у випадку Нагірного Карабаху – у послабленні енергетично потужного Азербайджану на користь енергозалежної від Росії Вірменії. Тобто, розглядати квазідержавні утворення на пострадянському просторі можливо, як проекти РФ, котрі направлені на дестабілізацію політичної ситуації в певній країні. Але, квазідержавне утворення – це фактично проміжний результат, який дозволяє дестабілізувати політичну ситуацію в певній країні. Якщо досліджувати історію виникнення квазідержавних утворень на пострадянському просторі, то можна прийти до висновку, що у всіх випадках створення, відбувались процеси сепаратизму, які були інспіровані з зовні. Зовнішньо-інспірований сепаратизм, як явище розглядається у статті П. Л. Лисянського та Е. В. Мамонтовій, де автори статті приходять до висновку: «Відповідно до цього можна стверджувати, що сепаратизм в Україні є інспірованим зовнішніми політичними силами, а його джерело слід шукати у центрах прийняття рішень зацікавлених країн, таким чином з огляду на природу регіонального сепаратизму в Україні, яка криється у поєднанні зовнішнього та штучного факторів ми пропонуємо визначити його як зовнішньо-інспірований сепаратизм» [2, с. 49-54]. Також вплив інспіровано-зовнішнього сепаратизму може здійснюватись на прикордонних територіях та реалізовуватись одразу в декількох країнах. Так в статті Лисянського П. Л. «Регіональний сепаратизм Молдови, як інструмент впливу РФ на дестабілізацію ситуації в Україні» наведений приклад з розвитком таких подій, через процеси інспіровано-зовнішнього сепаратизму у Молдові, а саме через проект «Бесарабська народна республіка» [3]. Окремі дослідники розглядають сепаратизм, як складне багато-планове явище соціально-політичної дійсності [4, с. 128]. Якщо аналізувати випадки виникнення сепаратизму в окремих країнах, то можна прийти до висновку, що підвищення або посилення сепаратистських настроїв серед населення країн може бути або інспіровано зовнішніми чинниками, або набути через бажання етнічної групи громадян певного регіону країни до реалізації права на самовизначення народів. Але слід зупинитись на дослідженні питання по запровадженню сепаратистських проектів з зовні. Я пропоную розглядати створення квазідержавних утворень в країнах пострадянського простору, як проекти «федерального центру» (Російська Федерація) за для постійного контролю геополітичних намірів країн, які раніше входили до СРСР. Квазідержавні утворення створюються на території інших країн за для штучного створення політичних криз та швидкого введення парамілітарних утворень РФ для загострення ситуації та переведення її з політичного на військовий конфлікти. Одним з головних інструментів втілення технології інспіровано-зовнішнього сепаратизму є військова підтримка сепаратистських рухів. Військові дії на території Придністров'я 1992-го року велися між молдавськими військами (а також силами МВС та спецслужб Республіки Молдова), з одного боку, і, озброєними формуваннями невизнаної Придністровської Молдавської Республіки, які активно підтримувала Російська Федерація. Ще на початку 1992 р. до Придністров'я стали приїжджати добровольці з Росії, серед них вели-

ка кількість було козаків-добровольців. Під час Грузино-абхазського військового конфлікту на боці Абхазії виступили добровольчі підрозділи «Кубанського козачого війська» з РФ. У бойових діях брало участь понад півтори тисячі козаків, переважно кубанців. Переважна більшість росіян, що воювали в ході грузино-абхазського конфлікту перебували у козацьких загонах. У червні 1991 року, в момент загострення ситуації в Таджикистані ще до початку фази активних бойових дій на території Таджикистану була створена козацька громада – «Амудар’їнська лінія» (з 1996 р. вона структурно увійшла до складу 1-го відділу Оренбурзького козачого війська Союзу) члени якої надалі брали участь у бойових діях, відстоюючи інтереси Російської Федерації в даному конфлікті. Неодноразово світові ЗМІ починаючи з 2014 року надавали докази про участь військових підрозділів міністерства оборони РФ на боці так званих «ЛНР» та «ДНР» проти України. Отже, сепаратистські конфлікти на території України не можна вважати природними, у зв’язку з тим, що у Луганській та Донецькій областях ніколи не було етнічних або релігійних конфліктів. Випадки створення квазідержавних утворень в Луганську та Донецьку у 2014 році можна вважати реалізацією інспіровано-зовнішнього сепаратизму, який був реалізований за допомогою РФ. Аналогічні дії РФ по створенню квазідержавних утворень в Україні та Молдові у 2015 році, закінчилися поразкою та ліквідацією незаконних формувань. Якщо аналізувати діяльність квазідержавних утворень на пострадянському просторі, то можна прийти до висновку, що всі ці квазідержавні формування активно співпрацюють з РФ, також вони мають військову підтримку з РФ, як наприклад оперативна група військ РФ у Придінстров’ї.

Я вважаю, що при дослідженні виникнення квазідержавного утворення потрібно проводити аналіз її виникнення за допомогою не тільки класичних наукових категорій, а й застосовувати аналіз сучасних концепцій виникнення квазідержавних утворень. Такий підхід дозволить чітко усвідомлювати, про те, що квазідержавне утворення – це форма організації етнічної меншини в боротьбі за свої права або штучний проект «федерального центру», який направлений на подальшу дестабілізацію в країнах пострадянського простору.

### **Список використаних джерел**

1. Здіорук С., Яблонський В. Проект «Русского мира» як механізм імперської агресії Росії проти України. *Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України*. Київ, 2014. № 6 (74). С. 258–268.
2. Мамонтова Е. В., Лисянський П. Інспірований сепаратизм в Україні як політичне явище та наукова категорія. *Актуальні проблеми політики* : зб. наук. пр. Одеса, 2022. Вип. 70. С. 49–54.
3. Лисянський П. Л. Регіональний сепаратизм Молдови, як інструмент впливу РФ на дестабілізацію ситуації в Україні. *Актуальні проблеми філософії та соціології*. 2022. Вип. 39. С. 147–151.
4. Хилько М. І. Сепаратизм: походження, сутність, різновиди. *Гілея*. 2019. Вип. 144. С. 128–133.

**Ключові слова:** інспіровано-зовнішній сепаратизм, сецесія, анексія, дестабілізація, квазідержавні утворення, ескалація, військовий конфлікт.

**Keywords:** externally inspired separatism, secession, annexation, destabilization, quasi-state formations, escalation, military conflict.